

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 k.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Védke postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "
 Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
 napilap

Megjelenik minden nap, ahtól az
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Szilágyi Dezső u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
 adására vagy megőrzésére nem
 vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
 hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 216. szám.

Nagyvárad.

Péntek 1914 Szeptember 18.

A világháború.

A galíciai harctér.

Oroszországot megdöbbsentette roppant vesztesége.

Budapest, szept. 17. (A Magyar Távirati Irodának jelentik: **Az orosz vezérkari főnök győzelmeket hazudó hivatalos jelentésével szemben a galíciai harctérről hazakerülő orosz sebesültek nagy ekeseredéssel beszélik, hogy a négyszeres orosz túlerővel szemben is mily fényes győzelmeket vívtak ki a hősiesség, lelkes osztrák-magyar csapatok és milyen rengeteg az orosz sebesültek, halottak és foglyok száma. Az orosz városokban, ahol a sebesültek igaz elbeszélése nyomán tudták meg a valóságot, nagy a megdöbbenés az osztrák-magyar seregek győzelme miatt.**

Amerika megtudja győzelmekünket.

Berlin, szept. 17. A Magyar Távirati Iroda jelentik: A háború kezdetén az an-

gloknak első dolga volt megsemmisíteni a Németország és Amerika közti szikra-távíratot, hogy így csak a hazug francia, angol és orosz győzelmi jelentésekről szerezhesen tudomást az amerikai sajtó és közvélemény. Most végre helyreállították a megromlott német-amerikai szikratávíratot. Az Egyesült Államok sajtója és polgársága csak most tudja meg az autentikus táviratok alapján a francia, belga és orosz vereségeket, a melyek természetesen egészen átalakítják Németország és Ausztria Magyarország javára a közhangulatot.

A német és osztrák-magyar győzelmeik hírének eredménye, hogy Wilson elnök Amerika semlegességére tekintettel most a legenergikusabban akarja meg kezdeni a hadakozó európai államok közt a béke közvetítésének munkáját.

A vezérkari főnökünk fia elesett.

Budapest, szeptember 17. A M. T. I. jelentik: A bécsi lapok jelentik, hogy Hötendorf Konrad vezérkari főnök dragonyos hadnagy fia, Herbert, Ravaruskánál elesett.

Hindenburg diszdoktor.

Budapest, szeptember 17. A königsbergi Albert-egyetem Hindenburg tábornagyot diszdoktorrá választja meg.

Hindenburg győzelme.

Az orosz hadsereg negyedrésze megfutott.

A M. Táv. Iroda jelentik cenzurázva Berlinből:

Hindenburg győzelmeinek jelentőségét emeli az a körülmény, hogy az oroszok kétfelől támadtak kelet Poroszországra: a Mazuri tavaknál öt hadtest, három lovashadosztály, északról a vilnai hadsereg négy hadteste, két tartalék hadosztály és öt lovashadosztály.

A Narew sereget augusztus 29-én verték meg Tannenbergnél a német csapatok.

Az oroszok elvesztették egész

tüzérségüket: 560 ágyut s 92000 emberük foglyul esett.

A grodnói tartaléksereget Lycknél verték meg s itt a németek 150 ágyut zsákmányoltak és 30000 orosz került fogságba.

Hindenburg összesen tizenkét hadtestet és nyolc lovashadosztályt semmisített meg, tehát az orosz sereg negyed részét szétverte.

Az angolok és a franciák az oroszok königsbergi bevonulását remélték s most foglyokként vették oda az oroszokat.

Német győzelmek a francia harctéren.

A szász csapatok vitézsége.

Berlin, szept. 17. A Pester Lloyd jelentik: A Vossische Zeitung cenzurált jelentése szerint a báró Hausen tábornagy, volt szász hadügyminiszter vezetése alatt harcoló szász csapatok a franciák elleni legutóbbi győzelmes csatában több ezer foglyot ejtettek és 50 ágyut zsákmányoltak.

A belga király elszökött.

Berlin, szept. 17. A Pester Lloyd-nak jelentik: Rosendalból távirják a Lokalanzeigernek: Antwerpen vagyos családjai a Zeppelin léghajó első bombavetése után megszöktek a városból. A visszamaradt lakosság insége leirhatatlan. Az éhező polgárok kénytelenek a katonai konyhákban étkezni. Az Antwerpen védő sereg teljesen demoralizált. A katonák meg vannak győződve, hogy a további ellenállás lehetetlen. **A belga király, akit már napok óta nem lehet látni, valószínűleg megszökött.**

Páris éhezik.

Budapest, szept. 17. Mig Páris falain kívül napok óta folyik az elszánt döntő csata a francia és német seregek közt, melyek eddig nagyobb részben a németek győzelmével végződtek, benn Párisban a két milliónyi lakosság a végső inség előtt áll. — A katasztrófát megállapította Querde francia belügyminiszter, aki erélyesen követeli a kormánytól, hogy kellő élelmiszerek szállításával enyhítse Páris lakosságának inségét, mert csak így lehet Párisban az éhező nép előbb-utóbb kitörő lázadását megelőzni. Ha a kormány nem siet a segítség-gel, Querde belügyminiszter beadja lemondását.

Páris kétségbeesése.

Rotterdam, szept. 17. Párisból és Bordeauxból jelentik, hogy a francia lapok már távolról sem olyan vérmesek mint eddig, sőt ellenkezőleg, akárhányszor bevallja, hogy Páris körül rosszul áll a francia sereg. A legpesszimistikusabb a Liberté, amely már arról beszél, hogy **el kell készülni a legrosszabbra.**

A francia hadsereg züllése.

Róma, szeptember 17. A Tribunának táviratozzák Párisból: A menetelő francia hadtestek teljesen ki vannak merülve, rop-pant szenvednek a forrástól és a nagy ut fáradalmaitól. Sem dal, sem katonazene nem hallatszik a menetelő csapatok között. Hogyha egy ezred valahol pihenőt tart, a katonák a szó szoros értelmében lerogynak és elnyomja őket az álom. Senki sem gondol arra, hogy enni és inni is kellene.

A lap munkatársa azt kérdezte egy menetelő ezred több tisztjétől, hogy mióta van uton a csapat?

— Három napja — felelt az egyik tiszt és hozzátette:

— Tulajdonképpen mire való ez az egész dolog, hiszen **mi biztosan tudjuk, hogy ismét vereséget szenvedünk.**

A franciák óriási vesztesége.

Berlin, szept. 17. A „Pester Lloyd“ jelenti: A Daily Chronicle haditudósítója Chartresből a nyugati határról jelenti, hogy az a csata, melyről a franciák győzelmeket hirdettek, borzalmas árba került. Egész Páris egy nagy kórházhoz hasonló. A franciák óriási veszteségéről megközelítő képet nyújt, hogy **csak Orleanson át 7000 sebesültet látott átszállítani.**

Az óriási francia veszteségek megfelelnek a tényállásnak, a hirdett francia győzelem azonban valótlán, mert a német csapatok a francia hadsereg támadását fényesen visszaverték és a határról szóló mai jelentés a németekre nézve rendkívül kedvező.

A francia offenzíva kudarca.

A Magyar Távirati Irodának jelenti Berlinből: A német nagyvezérkar jelentése a főhadiszállásról így szól:

A nyugati határen a helyzet változatlan. A csatavonal egyes részein a franciák támadó mozdulatait a szeptember tizenhatodikára virradó éjjel és tizenhatodikán nappal visszautasítottuk.

A német ellentámadás sikere.

Berlin, szept. 17. A nagy főhadiszállás hivatalosan jelenti:

A helyzet a nyugati határen tegnap óta változatlan. A harc-vonal egyes helyein a francia csapatok támadásai a tizenötödiki éjjelen és a tizenhatodik nap folyamán vissza lettek verve. A németek ellentámadásai sikeresek voltak. (Miniszterelnökség sajtóosztályától).

Áttörték a francia harc-vonalat.

Budapest, szept. 17. (Cenz. távirat.) Berlinből táviratozzák: Párisból északra

Berlin, szept. 17. Genfből táviratozzák a Lokalanzeigernek: **Párisi jelentések bevallják, hogy a német ostromló sereg helyzete Páris körül a lehető legkedvezőbb.**

Genf, szept. 17. Tegnap délig Páris ostromáról olyan hírek jöttek, hogy a német sereg lépésről lépésre tért hódít.

a francia csapatok vonalát kettévágták a németek. Az angol és francia seregeket a Marnen túl visszavetették. Saint-Quentin-től délre a németek harminckét ágyút zsákmányoltak. A franciák vesztesége sebesültekben és halottakban igen nagy.

A francia bank pénzt Londonba vitték.

Budapest, szept. 17. (Cenz. távirat.) Római távirat jelenti: A francia nemzeti bank arany készletét, amelyet a kormány menekülése óta Bordeauxban őriztek, Londonba szállították.

Indiai csapatok Egyiptomban.

Budapest, szept. 17. (Cenz. távirat.) Berlinből jelenti: A hágai és koppenhágai német követek közlik, hogy Anglia 50.000 főnyi indiai csapatokat rendelt Egyiptomba. A csapatokat Egyiptomban augusztus 25-ike óta várják, de nem jöhettek az indiai súlyos viszonyok miatt.

Nincsenek orosz csapatok Angliában.

Budapest, szept. 17. (Cenz. távirat.) Koppenhágából táviratozzák: Azt az elterjedt hírt, hogy orosz csapatokat szállítanak Angliába, a londoni hivatalos sajtóiroda megcáfolja.

Jeruzsálemben imádkoznak fegyvereink győzelméért.

Budapest, szept. 17. (Tud. cenz. távirat.) A Kölnische Zeitung jelenti Jeruzsálemből: Az itteni templomtér esténként százakra menő tömeg imádkozik az osztrák-magyar és a német seregek győzelméért.

A kivándorlók.

Budapest, szept. 17. (Cenz. távirat.) Berlinből jelenti: Montrealban és Johannesburgban számos német és osztrák-magyar kivándorló gyűlt össze Kanadából és Dél-afrikából. A kivándorlók visszaszeretnének jönni hazájukba, de ez a szándékuk egyelőre elháríthatatlan akadályokba ütközik.

Az Unió hajói a Csendes oceánon.

Berlin, szeptember 17. A Vossische Zeitung jelenti, hogy az Egyesült Államok flottáját a Csendes oceánon megerősítették és erős hajórajt küldtek a Philippini szigetekhez.

Római levél.

Impressziók a konklávéból.

Róma, szept. 12. A Magyar Kurir tudósítója írja: A most lefolyt pápaválasztás még mindig élénken foglalkoztatja a római köröket, elsősorban a Vatikán befenteseit. A konklávé aránylag hosszú tartama — hiszen összesen tíz szavazásra volt szükség, amíg Della Chiesa bibornok, bolognai érsek megkapta a szükséges kétharmad többséget — arra enged következtetni, hogy az egyes irányzatok, mert csak ilyenről lehet szó, nem pedig pártokról, meglehetősen sokáig ragaszkodtak a maguk jelöltjeihez. Hogy a szavazatok hogyan alakultak az egyes skrutiniumoknál, arról semmi biztosat sem lehet tudni. Mindezek a szavazatarányok, melyek egyes római lapok nyomán bejárták a világsajtót, teljesen önkényes kombinációk, mert a leadott szavazatok számarányáról a szavazáson résztvevő bibornokokon kívül senki sem tudhat meg semmit, őket pedig esküjük köti a titoktartásra. Külsőségeken kívül nem tudhatnak meg semmit a bibornokokkal bezárt konklávisták sem, mert miközben a Sixtus-kápolna ráccsal elkerített szentélyében maga a tulajdonképpeni szavazás folyik, a kápolna hajója, továbbá az előcsarnok gyanánt szolgáló Sala Regia teljesen üresek maradnak és a bibornokok titkárai, a nemes gárdisták, sőt még a konklávé titkára is, valamint a szertartásmesterek stb. csak a Sala Regián tul lévő Sala Ducaleben és az ahhoz vezető folyosón gyülekezhetnek. Fizikai lehetlenség tehát a szavazás menetéből bármit is megtudniok. Mire pedig a szavazás lefolyása után visszatérhetnek a kápolnába, ott már a sfumata kályhájában nincsenek a szavazólapokat, hanem a legcsekélyebb írást és jegyzetet is elégették, melyet a bibornokok a szavazás közben vetettek papírra.

Nagy általánosságban azonban következtetni tudnak a konklávén belül maradt monsignorék a szavazás menetére és a bibornokok között levő frakciók kialakulására. Így alakult ki közöttük már a konklávé első napjának délutánján az a meggyőződés, hogy Della Chiesa megválasztása a valószínű, mely meggyőződésüket nem ingatta meg az a körülmény sem, hogy az esti szavazás után az egyik bibornok kijövet majdnem elkeseredve mondotta titkárának: — Ugy látszik, nagyon sokáig fogunk itt maradni!

A Della Chiesa megválasztásában bizakodók nem is csalódtak: a tizedik választás után gyenge fehérséggel szállott fel a sfumata füstje — melyet a konklávisták belülről figyelnek egy lépcsőházi ablakból, míg a római nép a Szent Péter-térről lesi — és hirdette, hogy a választás eredményes volt. Rövidesen feltáruult az ajtó és behívták a kápolnába a bolognai érsek titkárát. Most már tudták a konklávisták, hogy ki az új pápa, mert a titkárt csak azért hívhatták be, hogy segítsen urának a pápai diszöltönyök felvételénél.

— Della Chiesa megválasztása — fejtegette a Magyar Kurir római tudósítója előtt egy konklávista, ki érdekes megfigyeléseit naplószerűen jegyezte fel — nem jelentett kompromisszumot abban az értelemben, hogy két erős párt lett volna, mely miután egymást legyőzni nem tudta, har-

madik közös jelöltben egyezett ki. Ellenkezőleg, az új pápának — már amennyire a hangulatokból, az egyes bibornokok titkárainak és egyéb konklávistáknak kijelentéseiből ki lehetett venni — kezdettől fogva igen erős számmal voltak szavazói. Hogy hányan, az persze teljesen titok. Bizonyos értelemben azonban mégis kompromisszumos volt az új pápa személye. Azt remélik tőle, hogy ő lesz az, aki mintegy egyesíteni fogja XIII. Leó és X. Pius irányzatait. Az előbbiből átveszi az expanzívabb világegyházpolitikát, amit azonban nem úgy kell érteni, hogy ő politikai pápa lenne, az utóbbinak megtartaná elmélyedő vallásos irányzatát, a hitélet emelését célzó törekvéseit. A vallásos irányzat megtartása mellett várták a biborosok a pápajelölttől annak az integralista irányzatnak elhagyását, amely egyrésztől nagyon megkötötte a katolikus tudományos kutatás szabadságát, másrésztől békóba szorította a püspöki jogköröket is és oly centralizációt teremtett, mely recensust kellett a bibornoki testület igen sok tagjában. Akik Della Chiesa akarták pápává, azok evvel tulajdonképpen azt akarták megakadályozni, hogy a Vatikánban az eddigi államtitkár: Merry Del Val egyházpolitikájának merevsége érvényesülhessen tovább.

— Természetesen ennek az utóbbi irányzatnak is voltak hívei. Amint a hosszúra elnyúlt szavazás bizonyítja, meglehetősen tekintélyes számban lehettek. Hogy kire szavaztak, azt nem lehet bizonyosan tudni. Nem lehetetlen, hogy kezdetben magára Merry del Valra, bár ennek spanyol származása azt nagyon kétségessé teszi. Emlegetik De Lai és Pompilj nevét, de nagyobb a valószínűség, hogy az integralista szavazatok a szintén csak az utolsó konzisztóriumon kreált Serafini bibornokra, a szentéletű ember hírében álló, de kissé erélytelennek látszó subiacoi bencésre estek.

— A Della Chiesa jelöltségét támogató bibornokoknál is erősebb ellentétben állottak

az integrálistákkal azok, akik az ellesett jelekből ítélve a tudós pisai érsekre: Maffia adták szavazataikat. Maffia nyíltan ellene volt az integrálisták minden túlzásának; tudományos kutatásai, bámulatos szónoki készsége — a Rómában ismerős magyar papok az olasz Prohászkanak szokták nevezni — ismert emberre tették Itáliában, ahol mint nemzeti pápát üdvözölték volna. Még élénk emlékezetében van minden olasznak, hogy a lybiai harcok kezdetén a parancsnokló tábornok kérésére Maffia a legnagyobb ünnepélyességgel áldotta meg a csatába vonuló olasz katonáknak a fegyvereit.

Arra a kérdésre, hogy vajon játszottak-e szerepet a nemzeti ellentétek, informátorunk tagadólag válaszolt. Maga a világháború csak annyiban folyhatott be — szerinte — a választásra, hogy semmi esetre sem lett volna megválasztható bárki, aki valamely irányban angazsálva van. Épen ezért nevetésgesek azok a hírek, amelyek az új pápa vagy pedig az új államtitkár franciabarátsgáról szólnak.

Igaz, hogy az új pápa Rampolla iskolájából került ki, akinek azonban sohasem volt szolgáló utánczója, hanem nagyon is önálló jellem, sok akaraterevel és még Rampolla életében is nem egyszer más véleményen volt, mint főnöke, akinek akaratát azonban teljesítenie kellett.

Mindazonáltal a nemzetek szerinti csoportosulás valamennyire észrevehető volt. Így a franciák láthatóan az integralista irány mellett voltak, az osztrák, a magyar és a német bibornokok pedig — a jelek szerint — kezdettől fogva Della Chiesa mellé csoportosultak. Persze — tette hozzá az informáló — ezt csak bizonyos jelekből következtethetjük bent a konklávéban, amikor a közös étkezéseknél kicseréltük megfigyeléseinket, de a valót csak maguk a bibornokok tudják, akiket pedig köt a titoktartás.

A táborban általános érdeklődés tárgyát képezte a levél. Szinte hihetetlennek tartották, hogy Magyarország miniszterelnöke levelet írjon egy egyszerű közembernek, egy lovásznak. Csak egyedül Kiss nem volt meglepődve, ő tudta, hogy az ő kegyelmes urához nem lehet kérelemmel fordulni, hogy az figyelmen kívül maradjon.

Örömpesve bontotta fel a magas helyről jött levelet, melyben a következők állottak.

Magyar királyi Miniszterelnök.

Budapest, 1914. aug. 15.

Kedves Fiam!

Megkaptam leveledet, azt tapasztalattól tudhatod, hogy a te családodnak, amíg nekem van miből gondoskodni rólad, nem kell nyomortól félnie. Ez a gond ne gyötörjön, viseld vitézül magadat, szerezteket becsületet a magyar névnek. A jó Isten áldjon és oltalmazzon!

Tisza s. k.

Azóta Kiss Sándor már új harctéren küzd. A szerb tűzvonalból felvitték az orosz ellen. A miniszterelnök buzdító levele nem maradt eredménytelen. Vitézül harcolt a lemergi csatákban, míg egy srappell szilánk meg nem sebesítette. A karjába csapódott az a céldarab, amely azonban elegendő volt ahhoz, hogy egyelőre harc képtelenné legyen. A sebesült katonát Nagyváradra szállították, mint sebesültet, és most a gimnáziumban van ápolás alatt.

Államsegély

az itthon maradt családoknak.

Nagyvárad város pénztára naponként tekintélyes összeget fizet ki abból az összegből, ami államsegély címen jár a hadbavonultak itthon maradt szegény családjai részére.

Az állandó segélyről szóló könyvecskéket a város polgármesteri hivatalánál adják ki az illetőknek s ennek alapján a városi pénztár fizeti ki a részükre járó államsegélyt.

A polgármester ezuttal a következőket hívja fel, hogy könyvecskéjük átvétele végett a polgármesteri hivatalnál jelenjenek meg.

Hirdetmény. Felhívom Szabó Lajos Bém-u. 14, Oláh Imréné, Krausz Sándorné, Magó Jánosné, Nagy Józsefné Varju-u. 50, Kósa Lászlóné, Kovács Demeterné, Dull Jánosné, Steinhardt Abrahámné, Lévai Istvánné, Kovács Jánosné Bethlen-u. 32, Miron Jánosné, Henn Károlyné, Valner Istvánné, Gergely Mózesné, Iliás Istvánné, Márton Jánosné, Vékony Sándorné, Nádas Gézáné, Kiss Mihályné Varju-u. 5, özv. Ludvig Györgyné, Elek Sándorné, Veres Imréné Magyar-u. 25, Nagy Károlyné Vitéz-u. 21, Tóth Istvánné, özv. Kun Imréné, Tarsoly Juliánna, özv. Oláh Péterné, Hincz Lőrincné, Mossó Józsefné, Blau Ignáéné, Blum Józsefné, Tinkó Istvánné, Szácsi Lihályné, Tip Józsefné, Papp Demeterné Várház-u. 31, Barta Lajosné, Kanner Emilné, Mészáros Gyuláné, Szlop Gyuláné, Veres Lászlóné, Osterreich Mórné, Karácsondi Józsefné, Kővári Gáborné, Marina Demeterné, Tokai Györgyné, Farkas Leopoldné, Dávidovits Abrahámné, Gencsi Gyuláné, Hencz Sándorné, Kalauz Jánosné, ifj. Katona Imréné, Fenesi Istvánné, Jován Pálné, Aron Józsefné, Nagy Ferencné Kolozsvári-u. 33, Csigér Istvánné, Koroly Aurélné, Dzur Istvánné,

Gróf Tisza István levele

a harctéren küzdő egyik cselédjéhez.

A miniszterelnök vitézségre buzdítja egyik lovását.

Magyarország miniszterelnökének valóban atyai gondoskádásáról, páratlan jószívéről tesz tanuságot az alábbi levél, melyet módunkban van közreadni.

Tisza István geszti uradalmában mint lovász volt alkalmazva Kiss Sándor, fiatal házasember.

A mozgósítás alkalmával Kiss Sándort is hadba szólította a haza. Mindjárt a legelső katonai vonattal a szerb harctérré viték a fiatal férjet, itthonhagyva feleségét s a meleg családi fészket.

A bevonulás alkalmával Kiss nem tudott elbucszni excellenciás gazdájától és nem tudta előterjeszteni instanciáját, amelyben arra kérte gróf Tisza Istvánt, hogy ne bocsássa el az ő fiatal feleségét és hogy addig, míg ő oda lesz, legyen a pártfogója. Végül ha talán a harctéren el találta esni, úgy részesítse a kis családot közismert atyai jószívűségének áldásaiban.

Amit el akart mondani élőszóval, azt

megtette levélben. A szerb harctérről irt levelet a miniszterelnöknek.

Teltek a napok és Kiss Sándor aggódva várta a választ, melytől egész boldogsága függött.

Egy napon előkelő helyről a következő címzésű levél érkezett a harctérré:

Aufgeber:
Graf Stefan Tisza
K. ung. Ministerpräsident

Wolgeboren Herrn

Bpest
14 aug 15

ALEXANDER KISS

Corporal

Infanterie Reg. 39. 7. Compagnie

R. aj.	Budapest 1.
Bp. 1.	567

Feldpost

109

Rózsa Jánosné, özv. Farkas Imréné, Györi Sándorné, özv. Fenyves Jánosné, Csomós Imréné, Fazekas Lajosné, Pasuk Ferencné, Szarka Lászlóné, Szondi Lajosné, Balkus Jánosné, Huszka Ferencné, Balogh Lászlóné, Vizvezeték-u. 47, Bulbuk Odónné, Csegedi Zsuzsánna, Szula Györgyné, Tóth Mihályné, Füzes-u. 59, Hranycz Antalné, Füzik Ernőné, Weisz Jenőné, özv. Szabó Józsefné, Kelemen Imréné, Szlop Istvánné, Pösze Istvánné, Kovács Ferencné, Templom-u. 25, Bodnár Lajosné, Klein Judáné, Bunda Miklósné, Papp Lajosné, Hid u. 19, Sarkadi Istvánné, özv. Szerző Lajosné, Magyar Jánosné, Kerekes Zsigmondné, Tiszai Józsefné, Végh Istvánné, Herez Sámuelné, Dudik Józsefné, Matyi Sándorné, Felföldi Sándorné, Salamon Miklósné, Bakó Sándorné, Boksa Istvánné, Benkő Jánosné, Máthé Jánosné, Herskovits Bernát, Papp Sándorné, Madár-u. 9, Kovács Istvánné, Fecske-u. 9, Révész E. Odónné, özv. Zsigmond Béláné, Kohn Emánuelné, Birnbaum Mihályné, Kovács Ferencné, Galamb-u. 15, Józsa Andrásné, Kripka Józsefné, özv. Grünfeld Zsigmondné, Babi Máthéné, Schwartz Józsefné, Végső 8, Kerekes Gyuláné, Német Jakabné, Sinka Mihályné, Gávra Jánosné, Sinyi Józsefné, Kovács Lajosné, Aulich-u. 3, Bagdi Sándorné, Petrilla Jánosné, Palt Józsefné, Tóth Lászlóné, Pável-u. 20, Irsai Abrahámné, Torzsok Tivadarné, Boka Mária, Póti Ferencné, Szabó Károlyné, Teleky-u. 30, Szovák Jánosné, Balogh Lászlóné, Tilinkó u. 1, Bugner Lajosné, Iszály Gergelyné, Balogh Sándorné, Köblös téglagyár, Dezső Sándorné, Köblös-téglagyár, Beke Andrásné, Kain Elemérné, özv. Egri Józsefné, Hégető Mihályné, Bázy Ferencné, Nagy Lajosné, Rákóczi-u. 38, Ladányi Margit, Grósz Ignácné, Szt. János-u. 26, Greskovits Gézané, ifj. Mikó Józsefné, Erős I. Jánosné, Orbán Józsefné, Csomós Zsuzsánna, Vlasza Miklósné, Klein Mór, Szabadság-u. 5, Veres Jánosné, Fürdő-u. 5, Szabó Andrásné, Béke-u. 8, Papp Andrásné, Szt. Anna-u. 28. nagyvárad lakosokat, hogy államsegély könyvecskéik átvétele végett jelentkezzenek. Igazolványaikat hozzák magukkal.

Nagyvárad, 1914 szept. 17.

Rimler Károly,
polgármester.

ADÓFIZETÉS a postatakarékpénztár útján.

Jóváhagyta a miniszter a szabályrendeletet.

Nagyvárad városa egyike volt a legelsőeknek, ahol felszínre került az a törekvés, hogy az adókat postatakarékpénztári cheque és clearing útján fizethessék be.

Lukács Odón adóügyi tanácsos fáradozott azon, hogy a polgárságnak ez által is megkönnyítse az adók és egyéb illetékek befizetését.

Előzetes, hosszas tárgyalások után elkészítette az erre vonatkozó szabályrendeletet, amelyet a város törvényhatósága júniusi közgyűlésén el is fogadott.

A belügyminiszter most a következő leiratban értesíti a várost, hogy a szabályrendeletet, némi megjegyzésekkel jóváhagyta:

Az adó és egyéb köztartozásoknak a postatakarékpénztár útján való befizetése tárgyában ez évi június hó 10 én kelt följegyzésére a következőkről értesitem a tanácsot:

A város pénztára részére történő befizetéseknek azok a tisztán elszámolási adatok, melyeket a város számvevősége a befizetési lap kiszolgáltatása előtt annak hátlapjára vezetett, nem esnek 5 fillér közleményi díj alá. Megjegyzem azonban, hogy ez a portómentesség csak arra az esetre vonatkozik,

ha közadók befizetéséről van szó, míg azon esetben, ha a befizetési lapokkal vizdíjak, villamvilágítási költségek, vagyis a város vállalatait érdeklő összegek fizetendőek be, az ezekre vonatkozó elszámolási adatoknak följegyzése közleményi díj alá esik, mert a városok vállalatai portómentességet nem élveznek.

Ez oknál fogva felhívom, hogy vállalatai számára külön számlát nyitasson és tegyen hozzám jelentést arról, hogy a közadók melyik csekkszámára fognak befizettetni. Egyben figyelmeztetem, hogy a városi adópénztár és az adózók között az utóbbiak érdekében folytatott levelezés nem portómentes. Az adópénztár a nyugtatványt portóköteles levelezőlapon küldi a feleknek.

Megengedem, hogy a clearing csekkek 20.000 koronánál magasabb összegekről is kiálltassanak. A felhasználandó befizetési lapok minden alnyomás nélkül, teljes fehér színben lesznek előállítandók.

Nagyvárad városa, a leirat értelmében megteszi az intézkedéseket a szabályrendelet életbeléptetése iránt.

Egy nagyváradai nő utazása Szent Pétervárról Nagyváradra.

Negyven napig halálfélelemben Oroszország két év óta készül a háborúra.

Egy nagyváradai művész nő tegnap érkezett haza 40 napi viszontagságos utazás után Szent Pétervárról, Nagyváradra. Munkatársunk felkereste lakásán a művésznőt, aki következőkben mondta el utazását, a kiállott izgalmakat, az oroszországi állapotokat és a cári birodalom mostani helyzetét.

— Péterváron tartózkodtam, amikor villámgyorsan elterjedt a háború híre. Mindenki arról beszélt, hogy Németország hadat fog üzeni, de mi magyarok és németek nem igen hittünk a hír komolyságában. Két év óta ugyanis nem hallottunk egyebet, mint azt, hogy háború lesz, de mindig elült a nagy harc lármája. Mikor azonban egész komoly formát öltött a dolog, a konzulátushoz fordultunk. Az osztrák-magyar konzul, azzal bocsátott el bennünket, hogy mi még nem üzentünk hadat, menjünk haza és imádkozzunk, hogy ne is történjék meg ez.

— Más nap már össze volt törve a német konzulátus gyönyörű palotája. Mi ismét felkerestük az osztrák-magyar konzult láttuk, hogy az ablakokat és a kapukat deszkával borították be, hogy elejét vegyék a borzalmas rombolásnak. A németek nem tették ezt csak már akkor, amikor egyetlen ép ablak sem volt a gyönyörű palotán.

— Megkaptuk az utlevelet, mert akkor délelőtt adta át a nagykövetség a hadüzenetet. Románián át irányítottak bennünket, de a határ falunál *Ungeniben* feltartóztattak az orosz csendőrök. Két nap mulva mindnyájunkat bevitték ismét Oroszország belsejébe *Belcbe*. Ezt a 60 kilométeres utat 120 szekeren tettük meg, a legforróbb nap-sütésben. Belében 10 napig vesztegeltünk és akkor visszavitték erős rendőri fedezettel Szentpétervárra.

— Belcbeben a rendőrfőnök 25 rubelt esalt ki tőlünk, azzal az ürüggyel, hogy Odesszába, Pétervárra kell sürgönyözni az érdeklőnkben. Persze hogy nem sürgönyöztünk, hanem összenevettünk és megitták a kicsalt pénzt.

— Közben francia nőnek adtam ki magam, mert féltem, hogy hadi fogolynak nyilvánítanak és ott tartanak egészen a háború végéig.

— Mint mondtam, Belcbeől Pétervárra vittek, ahonnan a svéd és az amerikai konzulátusok segítségével a finnországi Ramóba jutottunk. Innen már könnyen elértük Malmöt, Breszlauba, innen Oderbergbe és végre Budapestre érkeztek.

— Az orosz lapok állandóan győzelemről irnak. Mikor a németek elfoglalták Lodzot, akkor azt híresztelték, hogy az utolsó emberig megsemmisítették a német csapatokat. Mi ránk nem haraguszunk nagyon, mert azt hiszik, hogy könnyen elbánnak majd velünk. Természetesen francia győzelemről regélnék. Hogy Elzász-Lotharingiát elfoglalták, hogy csak eselből engedték Párisig a németeket.

— A falvakban nagyon lázongó a hangulat, mert nagy az inség. A hadbavonultak családjai egy gyermek után 60 kopeket kapnak egy hétre, ami éhenhalásra is kevés ott, ahol a zsidók kezében van a kereskedelem. Már utközben is hallottam, hogy itt, ott, különösen Besszarábiában meggyilkolták a rendőrfőnököt és nyílt lázadásba tört ki a lakosság.

A művésznőn nagyon meglátszik a negyven napos utazás alatt kiállott rengeteg izgalom.

A társadalom szive.

Aranyat — vasért.

A Vörös-Kereszt javára újabban a következő arany és ezüst tárgyakat adták vasgyűrűkért: Nagy Juliska egy aranygyűrű. Papp Lajosné egy aranykarperec. Némethy Gyula egy aranykarika. Silberstein Janka egy aranygyűrű, egy aranyedallion. Özv. Goldmann Dávidné egy aranyzsiv. Nagy Irma két ezüst karperec, egy ezüstlánc, egy ezüstbross, egy ezüstmedallion, egy aranygyűrű, két aranyfüggő. Farkas Zsófia egy ezüstóra, egy ezüstgyűrű, egy aranygyűrű, egy aranyfüggő. Klein Arminné egy aranyfüggő, három aranyzsuzsutárgy. Schmutzler Jánosné két aranygyűrű, egy aranyzsuzsu. Nagy Lajosné egy gyűrű. Diósi Lajosné két drb tiz koronás arany, egy drb husz koronás arany. Mester Juci két ezüstgyűrű, két aranyzsuzsu. Mester Ilonka egy gyűrű. Keszenbaum Juliska egy aranygyűrű és egy kapocs. Poldesz Rikárd három aranyzsuzsu. Varga Sára egy aranygyűrű, egy aranylánc. Róth Józsefné két aranyfüggő. Stolz Szeréna egy aranygyűrű. Benes Erzsike egy ezüst karkötő, egy ezüst lánc. Willin Annuska három aranyfüggő. Oskó Jánosné két aranyfüggő. Pozsonyi Fekete Ferenc egy aranygyűrű. Hegedüs Ottóné egy aranygyűrű, két arany medallion, egy ezüst óra. Drágán Aranka két aranyfüggő. Özv. Sal Ferencné husz korona készpénz. Grünwald Jenőné egy arany óra, egy aranylánc, egy aranyfüggő, egy arany medallion. Dr Schwarcz Illésné két aranygyűrű, egy arany ceruzatartó, egy ezüst zsuzsu. Balogh Leonie egy ezüst lánc, egy arany karperec, egy ezüst karperec. Sándor Samu egy aranygyűrű. Horváth Lajos és neje Mihálykövy Mária egy arany óra, egy aranygyűrű, egy ezüst lánc. Goldstein Salomonné és Judit két aranygyűrű. Dornyey Imre egy aranygyűrű. Siehermann Iduka egy ezüst bonbonniere, egy ezüst karkötő, két zsuzsu. Winkler Anna két aranygyűrű, egy aranyzsuzsu, egy ezüst karperec, egy ezüstbross. Kabos Mici egy aranykarperec, egy aranygyűrű. Dr Hermann Ottóné egy aranygyűrű. Leitner Regina két aranygyűrű. Reményi Elza egy aranygyűrű. Stern Lajos egy aranygyűrű, egy aranyfüggő, egy ezüstbros. Silbermann Mórné egy aranygyűrű. Silbermann Annus egy aranygyűrű, két ezüstzsuzsu. Hartmann Sándor tizenkét korona készpénz. Horváth Irén hat korona készpénz.

Az adományozott ékszertárgyak értékének megállapítását Boros I. helybeli ékszerész teljesen díjtalanul eszközöli.

A sebesültek ellátása.

A Jobbkéz részére Wurst József fűszerkereskedő 1 doboz kockacukrot, 1 üveg rumot, 1 doboz teát s 12 drb házi szappant adott. Mely adományokat a vasuti nyugvó állomás éjjel megérkező sebesültjeinek adományoztuk. Godán Sándorné urnő egy tábla

szappant, melyet a kórházakban fogunk elosztani. Kocsis Józsefné urnő 20 kor, Jakobovits Ilona Berzi Erzsike elhunyt alkalmasból koszoru megváltás címén 3 korona, Steiner-féle sütőde s cukrászda, minden kedden a Reálban lévő sebesülteket ellátja ozsonával.

Mindezekért hálás köszönetet mondunk.

Ezenkívül kérjük ama tisztelt hölgyeket, kik oly nemes lelkűek voltak a különböző kórházakban elhelyezett sebesültek gondozását elvállalni s az erre vonatkozó beosztást, mint többektől hallottuk, kevésnek találják jótékony-ságuk gyakorlására, lennének kegyesek jó-ságokkal felkeresni azon helyeket, hol a tömegeknél fogva fokozottabb gondoskodásra lenne szükség. Mint például legelőször a betegnyugvó állomás és az állomás maga, a csendőrskola, gimnázium-, reáliskola, stb. De természetesen elsősorban az a kérésünk, hogy az elvállalt napokra lennének kegyesek pontosan megjelenni, hogy a sebesültek egyenletesen legyenek ellátva.

A Vörös-Kereszt fehérnemű osztálya az Orvosegylettől 200 K, Leszámitoló és Jelzálóbank részvénytársaságtól 100 K, Vidékről 21 K, szv. Kinczel Józsefnétől 20 K, Kelemennétől 10 K, Vidékről 80 K összeget kapott, mely nemes bőkezű adományokért hálás köszönetet mondunk.

A fekete gyémántok.

Fővárosi lapok híradásai. — A mi szénhegyeink. — A harc-tér ágyuinak testvérei.

A fővárosi lapok egy részében szeptember hó egész folyamán jelentek meg elszórtan cikkek és hírek arról, hogy a fővárosban szénhiány mutatkozik. A szén-csurdák üresen állanak, a szénkereskedők nem szállítják a megrendelt szenet, a porosz szén behozatala hat hét óta teljesen szünetel, — írja egyik szeptember kilencediki kelettel. A magyar szénbányák egyidejűleg hivatalosan jelentették, hogy az idén csak a rendes széntermelés felét képesek piacra hozni a munkáskezek hiánya miatt.

Néhány napja a budapesti kereskedelmi és iparkamara a szénforrásokkal értekezletet tartott, valamint tanácskozott a kereskedelmi és ipari vállalatok közös bizottsága is, hogy miképpen lehetne a szénhiány növekedésének elejét venni.

Egybevetve már most e tényállásokat a szállítási viszonyoknak mai, közismert akadályozott voltával valamint a legutóbb közzétett katonai felhívás egy pontjával, mely szerint a kőszénbánya munkás „osztagok” még be nem hívott alkalmazottjait ebbeli minőségüket bejelenteni tartoznak — ami nyilván a szabadságolás kérdésével függ össze — megállapítható, hogy az országnak a hovahamar beköszöntő hideg idők tartama alatt való szénellátása akadályokba ütközik.

És ezt elsősorban érezné meg a közönség s a közönségnek is a szegényebb fele. Mert a gyárak üzemfenntartásukra tekintettel, a tehetősebbek pedig, mert nagy mennyiségben vásárolnak, lefoglalják az egész szenet, míg a szegényebb néposztály részben a szén túl magas ára, részben csekély mennyisége miatt nem fog szénhez juthatni. Ez a helyzet a fővárosban és nem más a vidéken sem, annál is inkább, mert végre is az összes széntermelés beszállítása természetesen a főváros, a központ, a legfőbb hely felé gravitál.

Nagyvárad szénkészletéről még a háboru kitérőse idején hírt adtunk a villamos műigazgatójának információja alapján. Akkor

körülbelül 6–7 hétre való szén volt a villamos mű telepen fölhalmozva. Ugy sejtven, hogy ez a készlet a mozgósítás folytán lehetetlennek hitt szállítás miatt alaposan fogytában lehet.

Tegnap ismét fölkerestük Belányi Imrét a villamosmű igazgatóját, hogy a közönség megnyugtatóra megírassuk a helyzetet. Belányi igazgató távollétében Kúzdly Kálmán főkönyvelő volt szives igen meglepő, de egyszersmind megnyugtató híreket közölni:

— Való, hogy a mozgósítás alatt mi is bőjtöltünk egy kicsit a szén dolgában. Körülbelül egy hónapig nagy akadályokkal ment a szénszállítás s ez időben alig is érkezett szén.

De mert, gondolván a háborus bonyodalmakra, már jó előre egy hónapnál tovább elegendő szénkészlettel láttuk el magunkat, baj nélkül mult el az augusztus. Azóta pedig csaknem teljesen rendes a szállításunk. Nincs nap, hogy ne érkeznek részünkre szén egy, két . . . öt waggonnal.

Ezt részben a nagybáródi, részben a felsőmagyarországi szénbányák szállítják; a déli vidékről, honnan eddig szénszükségletünk jórészt fedeztük, szállítás nem történik.

Emellett azonban több ausztriai, nevezetesen morva szénbányától kaptunk értesítést, ajánlatot, hogy saját waggonukban szállítsanak bármily mennyiségű fűtésre kiváló szenet. Mondhatom, hogy szénkészlet dolgában jobban állunk, mint akár a nyáron, bárha néhány nap óta a városi vízművet is mi látjuk el szénrel, mert ennek kifogyott a készlete. Több mint 200 waggon üzemű szén és vagy 30–40 waggon fűtőszén áll rendelkezésünkre; ily mennyiséggel alig dicsekedhetik más vállalat a vidéken. Elárulhatom, hogy ebben a polgármester ur közvetítésének nagy része van. Különben megtekinthetjük szénhegyeinket.

Csillogó tömegben, mintegy visszatükrözve azt az érzéket, ami benne rejlik, hever a nagy szén mennyiség a raktár telepen. Emberek lapátolják, dédelgetik, illesztgetik, mintahogy meg is követeli ezt az ő drágasága, gyémánt mivolta.

Egy pillanatra belépünk a közvetlen közelben fekvő fűtő- és gépházba, hol ropant kolosszusok emésztik a gyémántokat. Gépszörnyetek dübörögnek s motorok forognak nesztelen suhanással oly gyorsan, hogy állani látszanak. Egy óriás alkotmány pihen, míg egy másik alig embernyi gép a város harminc villamos kocsiját mozgatja. Mindenütt az emberi ész, akarás, erő imponáló megnyilvánulásai. S mindegyik a magyar ipar dicsősége. Küzdi főkönyvelő egy rövid megjegyzést tesz bucsuzásul:

— Ezek a gépek itt testvérei a harcok rémeinek, a dörgő ágyuknak, az óriás 42 eseknek. Magyar ész komponálásai, magyar kéz alkotásai. És amellet méltó testvérek is. Ez a dinamó itt két hónap óta megállás nélkül szolgált teljes precizitással áramot s testvérei a harc-térén szintén azóta vívják vitézül a világ legnagyobb harcát. Adja Isten, hogy amint ez eléri célját, azok is elérjék azt, adjanak világosságot a földre.

..HIREK..

* **Gróf Széchényi Miklós meglátogatta a debreceni sebesülteket.** Megyés püspökünk gróf Széchényi Miklós tegnap Brém Lőrinc titkára kíséretében automobilon átutazott Debrecenbe. A főpásztor a Debrecenben elhelyezett sebesülteket látogatta meg, megtekintette a ref. kollegiumot, a Demke-internátust, a Augusztaszsanatóriumot és a pályaudvari nyugvóállomást, ahol mindenütt sebesültek vannak elhelyezve. A főpásztor magas látogatása igen jóhatással volt a harc-térről érkezett sebesült katonákra. A megyéspüspököt megérkezésekor a város polgármestere Márk Lőrinc a Vörös-Kereszt egyesület helyi intézője fogadta és kalauzolta egész utja alatt. A magas vendégek este vissza utaztak Nagyváradra.

* **A hercegprimás újabb adománya.** A Magyar Kurír jelenti: dr Csernoch János bíboros-hercegprimás 50,000 (ötvenezer) koronát küldött gróf Tisza István miniszterelnök kezéhez a hadsegélyző hivatal céljaira. Ezzel a hercegprimásnak a háborus célokra adott készpénzadományai jóval felülhaladják a 80,000 koronát, nem szólva azokról az ugyancsak nagy anyagi áldozatokkal járó adományairól, amelyeket kórházak felszerelése, valamint az azokban elhelyezett sebesültek ellátása és ápolásárol való gondoskodás által nyújtott.

* **Megérkeztek a Kath. Népszövetség szeptemberi füzetei.** Tudatjuk a csoportvezetőkkel, hogy a szeptemberi füzetek megérkeztek s a nap bármely szakában átvehetők a Népszövetségi Otthonban. A Népszövetség igazgatósága.

* **Trenhauser József temetése.** Tegnap temették el Trenhauser József hegyközesatári plebánost, a bihari kerület esperesét Hegyközesatáron a község és a környék nagy részvéte mellett. A temetési szertartást dr Vucskics Gyula kanonok fényes segédlettel végezte. A megtartott nagyszüi gyászszentmise után az elhunytat a rokonok koszorúival borított diszes koporsóban Nagyváradra szállították és az olaszii temetőben levő családi sírhelyen helyezték örök nyugalomra. Nagyváradon a beszentelést Bundala Mihály prépost-kanonok fényes segédlettel végezte. A temetésen jelen volt Fetser Antal püspök, dr Karácsonyi János, Lopussny Gyula, Grócz Béla, Spett Gyula, Gábriely Lajos, Kollányi Ferenc kanonokok, Szében Gyula, Imrik S. Zoltán, Halász Gyula, Rézmann Márton, Kovács József, Szentkirályi Zoltán, Hobek István plebánosok, Peszeki Ferenc, dr Knecht János, dr Pataky Arnold, dr Ferdényi Kálmán theologiai tanárok, Nyisztor Alajos, Pogány Menyhért, dr Schweiger Ede, dr Imrik Gusztáv, Gyepes Imre és a központi papság teljes számmal. A diszes temetést Veiszlovits Adolf és fia első nagyváradai temetkezési vállalata rendezte nagy figyelemmel és pontossággal. — Itt említjük meg, hogy tegnapi híradásunkba sajtóhiba esuzzott be, amennyiben az elhunyt esperes végrendeletében nem 100,000 koronát hagyott az egyházmegyei nagyobb kulturális célokra, hanem csak 10,000 koronát.

„The Roosevelt Shoe”
amerikai cipők
12.50 és 16.50 kizárólag

Reichard Dezső
cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

